

Hệ thống chính trị và pháp luật châu Âu

ĐỀ CƯƠNG HỌC PHẦN

HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ VÀ PHÁP LUẬT CHÂU ÂU

- 1. Mã học phần: ITS3027**
- 2. Số tín chỉ: 2 tín chỉ**
- 3. Học phần tiên quyết: THL1057 (Nhà nước và Pháp luật đại cương)**
- 4. Ngôn ngữ giảng dạy: Tiếng Việt**
- 5. Giảng viên:**

Họ và tên: Hồ Thu Thảo

Chức danh: Giảng viên

Học hàm, học vị: Thạc sĩ

Địa chỉ liên hệ: Khoa Quốc tế học, tầng 2 nhà B, 336 Nguyễn Trãi, Thanh Xuân, Hà Nội

6. Mục tiêu của học phần:

Học phần cung cấp cho sinh viên những kiến thức cơ bản và có hệ thống về hệ thống chính trị và pháp luật Châu Âu, ở cả cấp độ quốc gia và cấp độ Liên minh Châu Âu. Qua đó sinh viên sẽ có kiến thức tổng quát về hệ thống chính trị Châu Âu bao gồm các yếu tố cấu thành, cách thức các quốc gia Châu Âu vận hành và quản lý Nhà nước, cách thức Liên minh Châu Âu được quản lý cũng như cách những chủ thể này chi phối và kiểm soát các vấn đề nội bộ của mình trong bối cảnh toàn cầu hóa. Bên cạnh đó bức tranh tổng quát về hệ thống pháp luật Châu Âu cũng sẽ được cung cấp trước khi sinh viên tiếp cận với một số lĩnh vực pháp luật điển hình cụ thể. Thông qua học phần, sinh viên sẽ được kích thích phải suy nghĩ nghiêm túc về một số vấn đề như sự tương tác giữa chính trị và luật pháp, sự tương tác giữa EU và các quốc gia thành viên hay những biến động chính trị diễn ra ở Châu Âu trong thời gian gần đây (như cuộc khủng hoảng nợ công hay khủng hoảng nhập cư Châu Âu...)

7. Chuẩn đầu ra của học phần:

7.1. Kiến thức:

- Sinh viên giải thích được các yếu tố cấu thành trong một hệ thống chính trị của các quốc gia Châu Âu: các đảng phái, các tổ chức chính trị-xã hội, các nhóm lợi ích chính trị và bộ máy nhà nước. Sinh viên phân loại và đánh giá được các hệ thống chính trị điển hình tại Châu Âu.

- Sinh viên giải thích được những nét đặc trưng, phân loại và so sánh được các hệ thống pháp luật cơ bản của các nước Châu Âu.

- Sinh viên giải thích được lịch sử hình thành, cơ cấu, tổ chức và hoạt động của Liên minh Châu Âu nói chung cũng như chức năng, nhiệm vụ của các cơ quan quan trọng trong Liên minh nói riêng: Nghị viện Châu Âu, Hội đồng Châu Âu, Ủy ban Châu Âu và Tòa án Châu Âu.

- Sinh viên nắm vững nội dung các Hiệp ước quan trọng và một số lĩnh vực pháp luật cơ bản của Liên minh Châu Âu, từ đó hiểu được cách thức Liên minh Châu Âu được quản lý cũng như cách tổ chức này chi phối và kiểm soát các vấn đề nội bộ của mình.

7.2. Kỹ năng:

- Rèn luyện và nâng cao kỹ năng thảo luận, làm việc theo nhóm, trình bày quan điểm cá nhân, đóng góp và tiếp thu ý kiến.

- Củng cố kỹ năng xử lý và phân tích văn bản, tìm kiếm và khai thác nguồn tư liệu online, đặc biệt là các tài liệu bằng tiếng Anh.

- Nâng cao kỹ năng phân tích, so sánh các hệ thống pháp luật và hệ thống chính trị nói chung và tại các quốc gia Châu Âu nói riêng.

- Tạo điều kiện cho sinh viên làm quen với việc phân tích, đánh giá các biến cố chính trị đang leo thang tại Châu Âu và liên hệ với các vấn đề lý thuyết đã được học.

7.3. Thái độ:

- Sinh viên tôn trọng sự đa dạng về quan điểm, niềm tin trong công việc. Sau khi kết thúc học phần, sinh viên hình thành sự quan tâm và hứng thú trong việc cập nhật, tìm hiểu và nghiên cứu về các vấn đề liên quan đến hệ thống chính trị và pháp luật của Châu Âu

- Sinh viên sẽ có cái nhìn tổng quát, toàn diện và khách quan hơn về khu vực Châu Âu nói chung và các quốc gia Châu Âu nói riêng.

- Sinh viên có thể tự tin nhìn nhận và đánh giá các vấn đề chính trị trong khu vực và trên thế giới.

8. Phương pháp kiểm tra, đánh giá:

Kiểm tra-đánh giá thường xuyên:

- Điểm thường xuyên: 10%
- Điểm kiểm tra giữa kỳ (Tuần 8): 30%
- Điểm kiểm tra cuối kỳ (Tuần 15): 60%

Kiểm tra-đánh giá giữa kỳ và cuối kỳ:

- Kiểm tra - đánh giá giữa kỳ: Hình thức do giảng viên quy định (trắc nghiệm, thuyết trình theo nhóm, tiểu luận ngắn,..)
- Kiểm tra - đánh giá cuối kỳ: Nộp bài tiểu luận cá nhân. Các yêu cầu về độ dài, nội dung và thời hạn nộp sẽ do giảng viên quy định.

9. Giáo trình bắt buộc:

1. Đặng Minh Đức, *Cơ sở lý luận và thực tiễn hoạt động của Nghị viện Châu Âu*, Nxb Khoa học Xã hội, 2013
2. Nguyễn Thị Phụng, *Câu hỏi và trả lời về môn Thể chế chính trị thế giới đương đại*, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, 2011
3. Văn phòng Quốc hội, *Nghị viện Châu Âu*, Nxb Chính trị Quốc gia, 2007
4. Đặng Minh Đức, *Chính sách Cạnh tranh của Liên minh Châu Âu trong bối cảnh phát triển mới*, Nxb Từ điển Bách khoa, 2010
5. Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh, *Thể chế chính trị thế giới đương đại*, Nxb Chính trị Quốc gia, 2003
6. Nguyễn Đăng Dung và Bùi Ngọc Sơn, *Thể chế Chính trị*, Nxb Lý luận Chính trị
7. Nguyễn Văn Huyền, *Hệ thống Chính trị Anh, Pháp, Mỹ*, Nxb Lý luận Chính trị, 2007
8. Lương Văn Kế, *Đảng Chính trị phương Tây & CHLB Đức*, Nxb Thế giới, 2009

10. Tóm tắt nội dung học phần:

Hệ thống chính trị và pháp luật Châu Âu là một học phần bắt buộc trong chương trình đào tạo cử nhân Quốc tế học nhằm cung cấp những kiến thức cơ bản và có hệ thống về hệ

thống chính trị và pháp luật Châu Âu, ở cả cấp độ quốc gia và cấp độ Liên minh Châu Âu. Về cơ bản, nội dung học phần được chia thành hai phần chính như sau:

Phần I giới thiệu về hệ thống chính trị và pháp luật của các quốc gia Châu Âu, mở đầu bằng việc giới thiệu một số học thuyết chính trị và pháp lý trên thế giới, quá trình hình thành và phát triển cũng như những đặc trưng trong hệ thống chính trị và pháp luật của các quốc gia Châu Âu điển hình thuộc ba khu vực: Tây Âu, Bắc Âu và Đông Âu. Phần này cũng sẽ phân tích, so sánh vị trí và hoạt động trên thực tế của yếu tố cấu thành nên hệ thống chính trị của các quốc gia Châu Âu: các đảng phái, các tổ chức chính trị-xã hội, các nhóm lợi ích chính trị và bộ máy nhà nước. Trong phần này cũng sẽ giới thiệu các mô hình pháp luật điển hình ở Châu Âu và xu hướng phát triển của chúng tại một số quốc gia cụ thể.

Phần II giới thiệu về thể chế Liên minh Châu Âu bao gồm các bộ quy tắc và các thiết chế cơ bản của nó. Phần này tập trung đi vào quá trình soạn thảo, thông qua và nội dung các Hiệp ước quan trọng làm nền tảng thành lập Liên minh Châu Âu, đồng thời chỉ ra những cải cách chính trị và pháp lý cơ bản từ sau Hiệp ước Lisbon. Cơ cấu tổ chức của Liên minh Châu Âu cùng chức năng, nhiệm vụ của các cơ quan chính cũng được đề cập: Nghị viện Châu Âu, Hội đồng Châu Âu, Ủy ban Châu Âu, Hội đồng Bộ trưởng và Tòa án Châu Âu. Các vấn đề cơ bản về hệ thống pháp luật EU cũng sẽ được giới thiệu cùng với một số lĩnh vực pháp luật quan trọng của Liên minh Châu Âu như Luật cạnh tranh, Luật môi trường hay Luật nhập cư.

11. Nội dung chi tiết học phần:

PHẦN THỨ NHẤT: HỆ THỐNG CHÍNH TRỊ VÀ PHÁP LUẬT CỦA CÁC QUỐC GIA CHÂU ÂU

Bài 1. Nhập môn hệ thống chính trị và pháp luật Châu Âu

1.1. Khái quát về hệ thống chính trị và hệ thống pháp luật

1.1.1. Các học thuyết chính trị trên thế giới

1.1.2. Các học thuyết pháp lý trên thế giới

1.1.3. Mối quan hệ giữa hệ thống chính trị và hệ thống pháp luật

1.2. Khái quát về Châu Âu

1.1.1. Lịch sử hình thành và phát triển

1.1.2. Một số vấn đề văn hóa-xã hội

1.3. Giới thiệu học phần: Đối tượng, phương pháp tiếp cận và các nội dung chính

Bài 2. Các yếu tố cấu thành nên hệ thống chính trị Châu Âu

1.1. Các đảng phái chính trị

1.1.1. Các định nghĩa và phân loại

1.1.2. Hệ thống bầu cử

1.1.3. Vai trò và sự ảnh hưởng của đảng phái chính trị trong HTCT

1.2. Các tổ chức chính trị-xã hội

1.2.1. Các định nghĩa và phân loại

1.2.2. Vai trò và phương thức tác động của các tổ chức chính trị-xã hội tới HTCT

1.3. Bộ máy nhà nước

1.3.1. Các cơ quan lập pháp

1.3.2. Các cơ quan hành pháp

1.3.3. Các cơ quan tư pháp

1.4. Một số yếu tố khác

1.4.1. Truyền thông

1.4.2. Cộng đồng người nhập cư

Bài 3. Đặc điểm hệ thống chính trị Châu Âu

3.1. Hệ thống chính trị của một số quốc gia Châu Âu điển hình

3.1.1. Hệ thống chính trị của các quốc gia Tây Âu

3.1.2. Hệ thống chính trị của các quốc gia Bắc Âu

3.1.3. Hệ thống chính trị của các quốc gia Đông Âu

3.2. Quá trình hội nhập Châu Âu và những tác động tới hệ thống chính trị

3.2.1. Quá trình hội nhập Châu Âu

3.2.2. Sự lu mờ của ranh giới quốc gia

3.2.3. Tác động của EU tới hệ thống chính trị Châu Âu

Bài 4. Hệ thống pháp luật của các quốc gia Châu Âu

4.1. Giới thiệu các hệ thống pháp luật điển hình

4.1.1. Hệ thống luật Dân sự - La Mã (Civil Law)

4.1.2. Hệ thống luật Thông lệ (Common Law)

4.2. Hệ thống luật La Mã tại các quốc gia Châu Âu hiện nay

4.2.1. Nhóm luật Dân sự Pháp

4.2.2. Nhóm luật Dân sự Đức

4.2.3. Nhóm các nước Scandinavơ

4.2.4. Nhóm các quốc gia Đông Âu

4.3. Hệ thống luật Thông lệ tại các quốc gia Châu Âu hiện nay

4.3.1. Pháp luật Anh với truyền thống luật Thông lệ

4.3.2. Ảnh hưởng của luật Thông lệ tới quá trình hội nhập Châu Âu

*PHẦN THỨ HAI: CÁC THIẾT CHẾ CHÍNH TRỊ VÀ HỆ THỐNG PHÁP LUẬT CỦA
LIÊN MINH CHÂU ÂU*

Bài 5. Các thiết chế chính trị của Liên minh Châu Âu

5.1. Lịch sử hình thành Liên minh Châu Âu

5.1.1. Quá trình hình thành liên minh kinh tế

5.1.2. Quá trình nhất thể hoá về chính trị

5.2. Cơ cấu tổ chức của Liên minh Châu Âu

5.2.1. Nghị viện Châu Âu

5.2.2. Hội đồng Châu Âu

5.2.3. Ủy ban Châu Âu

5.2.4. Hội đồng Bộ trưởng của Liên minh Châu Âu

5.2.5. Tòa án Công lý Châu Âu

5.2.6. Một số cơ quan khác

Bài 6. Hệ thống pháp luật Liên minh Châu Âu

6.1. Các Hiệp ước hội nhập Liên minh Châu Âu

6.1.1. Hiệp ước Liên hiệp Châu Âu (hiệp ước Maastricht năm 1992)

6.1.2. Hiệp ước Amsterdam năm 1997 sửa đổi hiệp ước Maastricht

6.1.3. Hiệp ước Schengen năm 1990

6.1.4. Hiệp ước Nice năm 2000

6.1.5. Hiến pháp Châu Âu

6.1.6. Hiệp ước Lisbon

6.2. Các nguồn luật của Liên minh Châu Âu

6.2.1. Hiệp ước thành lập Liên minh Châu Âu

6.2.2. Các văn bản dưới luật

6.2.3. Hiệp ước ký kết giữa các quốc gia thành viên

6.2.4. Hiệp ước quốc tế ký kết giữa EU và các chủ thể quốc tế

6.2.5. Các phán quyết của Tòa án Công lý Châu Âu

6.2.6. Các quyền và nguyên tắc pháp luật cơ bản

6.3. Một số đặc điểm cơ bản của pháp luật Liên minh Châu Âu

6.3.1. Thủ tục lập pháp của Liên minh Châu Âu

6.3.2. Vai trò của Tòa án Công lý Châu Âu trong quá trình hội nhập về pháp luật của Châu Âu

6.3.3. Pháp luật Liên minh Châu Âu trong hệ thống luật quốc gia

Bài 7. Một số pháp luật cơ bản của Liên minh Châu Âu

7.1. Pháp luật cạnh tranh

7.2. Pháp luật về tự luân chuyển lao động và hàng hóa

7.3. Pháp luật chống bán phá giá

7.3. Pháp luật về môi trường

7.4. Pháp luật về nhập cư